

Seppo Nevalainen/lk

13.4.2017

1(4)

Valtiovarainvaliokunta/ Verojaosto 18.4.2017

HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Sote-uudistus ei saa kiristää ansiotuloverotusta eikä korottaa asiakasmaksuja

STTK kannattaa sitä tavoitetta, ettei sote-uudistuksen seurauksena kiristetä palkansaajien ansiotuloverotusta. Riittävän veropohjan sote-palvelujen ja muiden maakuntien tehtävien rahoittamiseksi turvaa myös yhteisöverotuksen ja pääomaverotuksen säilyttäminen vähintään nykytasolla.

Samalla STTK kiinnittää huomiota siihen, ettei sote-uudistuksen seurauksena tule myöskään sote-palvelujen asiakasmaksuja korottaa. Suomessa on jo tällä hetkellä useimpiin muihin Euroopan maihin verrattuna suhteellisen korkeat asiakasmaksut. Maksujen kiristäminen vielä nykyisestään vaikeuttaisi erityisesti sosioekonomisesti heikoimmassa asemassa olevien tilannetta ja heikentäisi palvelujen saatavuuden tasa-arvoisuutta.

Päinvastoin terveyden ja hyvinvoinnin, tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden parantaminen on ollut koko uudistusprosessin yksi päätavoite. Asiakasmaksuja valmistellaan parhaillaan erillisessä työryhmässä.

Tässä yhteydessä tulee huomioida myös lääkekorvauksien, matkakorvauksien sekä sosiaalivakuutusmaksujen yhteisvaikutus asiakkaiden talouteen ja hyvinvointiin sekä palvelujen käyttömahdollisuuksiin. Näiltäkin osin valmistelutyö on vielä kesken.

Maakuntien verotusoikeutta tulee selvittää myöhemmin

STTK kannattaa maakuntien verotusoikeuden selvittämistä, kunhan maakunnat on ensin saatu toimintaan ja esimerkiksi valinnanvapauden toteuttamiseen liittyvät pulmat ratkaistua rauhassa ja riittävän väljän aikaraamin puitteissa.

Maakuntien verotusoikeutta harkittaessa tulee huomioida asiakkaiden, palvelujen käyttäjien ja veronmaksajien yhdenvertaisuus ja tarkasteltava sitä myös perustuslain näkökulmista. Kestävän sote-rahoituksen turvaamiselle tärkeätä olisi veropohjan laajuus, joka ei painotu ainoastaan ansiotulojen verottamiseen.

STTK on huolestunut maakuntarahoituksen yleiskatteellisuudesta ja siitä, pystytäänkö riittävä ja oikeudenmukainen rahoitus sote-palveluille ja eri asiakasryhmille turvaamaan kaikissa tilanteissa yleiskatteellisen rahoitusmallin keinoin ilman kohdennettua rahoitusta.

Myös HyTe-rahoituksen vähäinen osuus saattaa vaikeuttaa riittävää resurssointia näihin priorisoitaviin ennaltaehkäiseviin toimiin, sekä hyvien yhteistyömallien

Seppo Nevalainen/lk

13.4.2017

2(4)

syntymistä kuntien kanssa. HyTe-rahoitusosuuden kasvattamista tulisikin vielä harkita.

Uudessa toimintaympäristössä on tärkeitä varmistaa palvelujen riittävä seuranta, ohjaus ja valvonta. Sinänsä kannatettava omavalvonnan vahvistaminen ei ole sellaisenaan läheskään riittävää. Seuranta, ohjaus ja valvonta tarvitsevat riittävän resurssoinnin maakuntiin ja uuteen lupa- ja valvontavirasto Luovaan. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että sekä muutosprosessien edellyttämä rahoitustarve, kuin tulevaisuudessa seurannan, ohjauksen ja valvonnan edellyttämä rahoitustarvekin on aliarvioitu.

Kun tavoitteena on, ettei verotusta eikä asiakasmaksuja kiristetä, on erityisesti satsattava palvelukokonaisuuksien integraation parantamiseen sekä kustannushallintaan työn organisointia, työnjakoa ja digipalveluja kehittämällä.

Tässä on tärkeitä, että sote-alan AMK-koulutetut sekä toiseen asteen koulutuksen saaneet henkilöstöryhmät voivat käyttää koko osaamispotentiaaliaan potilaiden ja asiakkaiden parhaaksi.

STTK näkee suurena riskinä sen, että kustannuskehityksen hallinta ja integraatio vaarantuvat palvelukokonaisuuksien pirstoutuessa yhtiöittämisvelvoitteen ja luonnostellun valinnanvapausmallin myötä.

Valinnanvapausmallin valmistelussa tulee ottaa aikalisä ja edetä askel kerrallaan hallitusohjelman kirjauksien mukaisesti. Nyt luonnosteltu valinnanvapausmalli vaikeuttaisi myös alan pk-sektorin toimintaa ja saattaisi aiheuttaa konkurssveja ja pienyrityksyyden vähentymistä.

Pakkoyhtiöittämisestä luovuttava

STTK haluaa poistaa nyt käsiteltävästä hallituksen esityksestä pykälän, joka velvoittaa yhtiöittämään ns. suoran valinnan sote-palvelut. Yhtiöittämisvelvoite pirstoisi jo olemassa olevat, tai pitkälle kehitellyt alueelliset integroidut palvelumallit, jotka mahdollistavat sote-kustannuskehityksen hallinnan ja verotuksen säilyttämisen nykytasolla. Samoin yhtiöittämisvelvoite hajottaisi nykyisiä erikoissairaanhoidon palvelukokonaisuuksia sekä saattaisi vaikeuttaa päivystyksen ja vaikeahoitoisimman potilasryhmän palveluja.

Yhtiöittämisvelvoite aiheuttaa myös merkittäviä riskejä henkilöstön asemaan, koska yhtiömuotoiset palvelutuottajat saattavat pyrkiä minimoimaan kustannuksia nimenomaan henkilöstömenoista. Tästä on jo näyttöä muista Pohjoismaista.

On oletettavaa, että laajamittainen yhtiöittäminen lisää ns. epätyypillisten työsuhteiden määrää. Lisäksi työttömyys saattaa kasvaa merkittävästi, sillä jo tällä hetkellä on valitettavan usein nähtävissä, että yhteistoimintamenettelyt henkilöstön vähentämiseksi alkavat välittömästi uuden, isomman työnantajan aloittaessa. Tämä luonnollisesti aiheuttaisi lisäpaineita julkisen talouden kestävyydelle. Vakituisten työsuhteen puuttuessa osalla koulutettua hoitohenkilöstöä saattaa tulevaisuudessa olla vaikeuksia esimerkiksi asuntolainan tai kulutusluoton saamisessa.

Seppo Nevalainen/lk

13.4.2017

3(4)

STTK on myös huolissaan tulevasta ”työehtosopimushoppailusta”. Todennäköistä on, että yhtiömuotoiset työnantajat haluavat valita sellaisia työehtosopimuksia, joilla henkilöstön etuja heikennetään, mikä johtaa myös myöhemmin eläke-etuuksien heikentymiseen. Tämä osaltaan vaikuttaisi haitallisesti verokertymään ja kulutuskysyntään.

Henkilöstön asema turvattava liikkeenluovutuksena

Henkilöstölle on turvattava siirtyminen liikkeenluovutuksena kaikissa tilanteissa, jotka johtuvat tosiasiallisesti nyt kyseessä olevasta uudistuksesta.

Siirtymäaika 31.12.2020 saakka on liian lyhyt. Kaikki siirtymiset, jotka johtuvat uudistuksesta, tulisi katsoa liikkeenluovutuksiksi ilman määräaika. Tai, mikäli tämä ei ole mahdollista, niin aikaa pitäisi jatkaa ainakin viiteen vuoteen. Valtiolta siirtyvien osalta on noudatettava samoja periaatteita kuin kunnista sote-palveluihin tai tukipalveluihin siirtyvien osalta.

Eläkekysymyksiä valmistellaan erillisessä työryhmässä. Uudistuksessa on tärkeää järjestää eläkevastuut niin, että Kevassa vakuuttaminen on neutraalia suhteessa Tyel-vakuuttamiseen.

Julkisella rahoituksella toimivien yritysten veronmaksu Suomeen varmistettava

Mikäli kuitenkin joiltain osin tulevassa palvelukokonaisuudessa tullaan osittain tai kokonaan julkisella rahoituksella tuottamaan palveluja yksityisissä yrityksissä, tarvitaan laajapohjainen yhteiskuntavastuun lainsäädäntö. Tähän ei riitä se, että varmistetaan esimerkiksi tilinpäätöstietojen tai joidenkin hoitotilastojen julkisuus.

Yhteiskuntavastuun lainsäädännön tulisi varmistaa myös mm. yritysten verojen maksu Suomeen sekä työn tekeminen Suomessa suomalaisilla ammattilaisilla, jolloin ansiotulojen verot maksetaan Suomelle. Tiedossa on, että yrityksillä saattaa olla kiinnostusta siirtää joitakin toimintoja Suomen rajojen ulkopuolelle ja näitä mahdollisuuksia jo pohditaan yrityksissä. Korkovähennysoikeuden rajaaminen nykyisestä turvaisi suomalaisen veropohjan.

Lisäksi mainonta ja markkinointi julkista rahoitusta saavissa yrityksissä tulisi kieltää tai ainakin rajoittaa lukuun ottamatta sitä yhteisillä alustoilla tarjottavaa faktapohjaista informaatiota, joka auttaa asiakkaita valitsemaan palveluja käytettävissä olevan osaamisprofiilin ja laadun pohjalta.

Yrityksillä tulisi myös olla velvoite mm. osallistua kaikkien sote-henkilöstöryhmien kouluttamiseen ja työharjoittelupaikkojen järjestämiseen toisen asteen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoille.

Myös mahdollisten komplikaatioiden ja hoitovirheiden seuraamukset tulee miettiä ja säätää uudelta pohjalta, mikäli sote-palveluista tavoiteltu 2/3 (tai merkittävästi pienempikin osuus) tullaan tuottamaan yksityisissä yrityksissä. Tämä aiheuttaisi tarvetta vastuuvakuutuksien laajentamiseen toimialalla.

Yhtiömuotoiset palveluntuottajat jäävät demokraattisen vaikuttamisen ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle.

Seppo Nevalainen/lk

13.4.2017

4(4)

Kansainvälisten yritysten osalta on syytä huomioida, että CETA-sopimuksen pohjalta Suomen valtiolle ja veronmaksajille saattaa syntyä korvausvelvoite, mikäli kanadalaisen yrityksen tuotto-odotukset eivät täyty.

Vertailun vuoksi voidaan todeta, että esimerkiksi toisen hyvinvointipalvelun, eli koulutuspalvelujen puolelta perusopetuslain 7 §: "Opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi."

Lisätietoja: ekonomisti Seppo Nevalainen, seppo.nevalainen@sttk.fi, 0400 798 958